

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21'60, polletna K 10'80, četrtletna K 5'40, mesečna K 1'80; za Nemčijo celoletno K 26'40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36'—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Iskanje sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 416.

V Ljubljani, v sredo dne 23. oktobra 1912.

Leto II.

Čvrsto prodiranje balkanskih armad. Vojna na Balkanu.

PISMA IZ SRBIJE.

(Od našega posebnega izvestitelja.)

Belgrad, 6./19. oktobra. 1912.

Kako močno se je Srbija angažirala za to vojno, naj vam pokažejo sledeči podatki. Ne glede na to, da je vse poslala na mejo, je Srbija poslala Črni Gori na pomoč 5000 prostovoljcev in 3.000.000 dinarjev; Bolgarski je dala 5.000.000 dinarjev, 5000 konj, 20 vagonov slanine in poldrugo divizijo vojaštva. Kakor vidite, angažira vse in stori s svoje strani in to je dokaz, skrajne odločenosti.

Isa Boljetinac, voditelj enega dela Arnavtov, je prišel pred dvema dnevi v glavni štab ibarske vojske v Raško po navodila za operacije, ki so njemu in njegovim Arnavtom odkazane. Iso je že davno, že 2 do 3 leta, pridobivala Srbija in Črna Gora. V poslednjem času je definitivno pridobljen. V času arnavtskega ustanka so njegovi ljudje dobili od Srbije veliko množino brzostrelnih pušk in streliva. Zdaj nameravajo, z Isom na čelu, ramo ob ramo s srbsko vojsko operirati zoper Turke.

Velika škoda je, da so v teh časih Arnavti razcepjeni: eni bodo s Srbijo in Črno Goro, drugi s Turčijo, a tretji — oni, ki stoje pod vplivom Italije in Avstrije — ne bodo ne tu ne tam. To jih raztroji in upropasti njihovo stvar. Lahko bi bili izkoristili te nepravilnosti in splošno zadržanje, da proklamirajo avtonomijo Albanije in da se nacionalno konstituirajo. Tako svez in jeder narod, ki ni tako divji, kakor se misli o njem, ki začneja sprejemati vase svetovno kulturo, ki ima vse predpogoje, da se razvija in ki ima svojih 19 listov, je imel pravico do zedinjenja in do samouprave. Razcep — ne doseže ne zedinjenja ne samouprave. Namesto da bi bil zedinjen, bo razkopan in namesto samouprave — dobi tuje vlade.

A zedinjenje in samouprava Arnavtov bi bila potrebna tudi zaradi ostalih balkanskih narodov: prej bi dosegli balkansko federacijo tako, nego, če se Albanija razcepi — z razcepljenjem Albanije se otežuje položaj ostalim balkanskim narodom.

Zvezne vojske so povsod prekoračile mejo in stopile v Turčijo. Srbska vojska je takoj začela prodirati in to prodiranje pojde za enkrat gotovo brez večjih zaprek. Turki začno hujske bitke šele tedaj, ko dospo zvezne vojske globlje v manj znane jim predele, kjer nimajo organizirane svoje oblasti, kjer je težavnejša preskrba z živili in kjer nedostaja dobrih občil. Tam bodo Turki vzemirjali in napadali zvezne vojske, da jih dovedo v položaje, turški vojski ugodne, in tam se odigrajo glavne bitke in kri bo tekla v potokih.

Belgrad, 7./20. oktobra 1912.

Srbija ima najslabše meščansko dnevno časopisje. Razen teh strankarskih meščankih glasil, za katera nosijo odgovornost stranke in ki so silno siromašno urejevana, so ostali »organi javnega mnenja« najslabše sorte, žolto časopisje, podjetja najumazanejših trgovcev z Guttenbergovim izumom. Pri teh »organih javnega mnenja« ni časnikarjev; tam so analfabetni mazači, odurne kreature brez vsake sposobnosti, ordinarna sodrga brez vesti in poštenja. V rednih časih je to časopisje živelo od najglednejših senzacij, od izrabljanja najnižjih nagonov nerazvitega čitateljskega občinstva, od svinjarij in apašev. A sedaj, ko so nastopile vojne homatije, je ta časnikarska sodrga udarila v take nezmernne laži, kakor niso dopustne niti v vojni, dasi se v vojni najbolj laže; na primer: belgrajski list je pred 20 dnevi, ko še ni bila končana mobilizacija in vojska še ne zbrana na meji, objavil vest, da je bila tamintam bitka, da je poginilo 100. ranjenih da je bilo 80 in vjetih 60 Turkov, a z naše strani, da je bil ranjen en sam. A prvi dan, ko je bila napovedana vojna, so ti apaši tiskali izredne izdaje, v katerih poročajo, da je srbska vojska zavzela Prištino in da se je Skoplju približala za več kot 70 kilometrov. Vse sama gola laž!

Proti tem sanjarijam protesira celo uradni tiskovni urad in proti njim je objavila tudi poluradna »Samoupava« jako oster uvodnik. Kaj naj rečemo zoper ta rokovnjaštva šele mi, socialni demokratje?

Sodrugom izven Srbije priporočamo, da se ne dajo zapeljati od laži srbskega žoltega časopisja. Zanimala jih bo nedvomno ta strašna borba in to krvoločno klanje, ki je nastalo, ali svoje zanimanje bodo zadovoljevali le z resničnimi poročili.

A mi jih moremo le prepričati, da srbska vojska ne le ni tako globoko prodrla v Turčijo, temveč tudi če ne bi bilo nobenega odpora, ne bi mogla tako hitro. Do Prištine je, četudi ni najmanjšega odpora, dva, tri ali pa štiri dni.

Medtem so tisti dan, ko so belgrajski apaši pisali, da je srbska vojska v Prištini, Turki prekoračili srbsko mejo in z ognjem in mečem pokončili tri sela.

SRBIJA HOČE ZEMLJE.

Glasilo čeških agrarcev »Venkov« priobčuje naslednji razgovor svojega posebnega vojnega poročevalca s srbskim ministrom Jovanovičem.

Vprašanje: Kaj je namen sedanje vojne, ki bo pač zelo dolga in krvava?

Jonanovič: Namen vojne je osvoboditev naših bratov v Turčiji od turškega jarma.

Vprašanje: Ali teže združene balkanske države le za reformami in bi se zadovoljile z jamstvom vevlasti, ali hočejo razširiti s to vojno svoje ozemlje na škodo Turčije?

Jovanovič: Kakor Vam je znano, so bile

naše reformne zahteve že predmet raznoterih diplomatskih akcij. Ker je zdaj stopila namesto diplomatske akcije vojna z vsemi svojimi grozovitostmi in žrtvami, je umevno samoposebi, da se je izpremenil predmet našega teženja. Diplomatična akcija se je omejila na to, da pri skrbi našim bratom zaželjene reforme, Ampak po izbruhu vojne je položaj povsem drugačen. Brez odstopa določenega ozemlja po uspešni vojni ni misliti na mir.

Vprašanje: Ekscelenca, ali ostane vojna lokalizirana?

Jovanovič: Ne vem, zakaj ne bi ostala lokalizirana. Avstro-Ogrska vendar nima nobenega resnega povoda, da poseže vmes. Za izvozne interese Avstro-Ogrske na Balkanu bo mnogo bolje, če bo ozemlje za odjemanje močnejše, večje in gospodarsko zmogljive za sprejemanje.

Vprašanje: Ekscelenca, ali sodite, da bo končal vojno kongres?

Jovanovič: Ne morem se spuščati v preokrovanje o tem. Če pride do konference, morajo biti vse balkanske države na njej dejansko zastopane. Zgodovina berlinskega kongresa se ne sme ponoviti. Na berlinskem kongresu je bil zastopan tudi Piemont, na algciraški konferenci Danska.

POD ZAŠČITO ANGLIJE.

Carigradski dopisnik londonskega »Daily Chronicle« je imel razgovor s sivolasim turškim državnikom Kiamil pašo, ki je izjavil: »Novi nasprotniki stopajo v areno proti Turčiji. V kratkem bomo morali prositi Anglijo, naj nas štiti njena močna roka, da nas popolnoma ne zdrobe. Uverjen sem, da je slavna humaniteta Evrope mrtva in so jo nadomestili z okostnjaki. Nadejamo se, da ostane Angleška zvesta svoji sijajni preteklosti in bo neomajano stala ob naši strani sprčo nacionalne nevarnosti, ki se je nam približala. Če smo prisiljeni bojevati se z združenimi balkanskimi državami je Anglija v družbi z drugimi velesilami gotovo dovolj močna, da straži, da ostane bojišče čisto in Turčije ne napade še kdo drug. Kot star mož, ki stoji z eno nogo v grobu, povsem resno izražam svojo uverenost, da bo balkanska vojna le predigra za velikanski boj, ki bo poplaval vso Evropo.

TURČIJA.

Kakor razpadajoča razvalina srednjeveško barbarske osnove, sega Turčija v našo dobo. Njen obstoj že dolgo časa ogroža sebični in umazani pohlep vevlasti, a tudi hrepenenje po samostojnosti podjarmljenih narodov stresa turški državni ustroj in v najnovjšem času je tudi kapitalizem v Turčiji na delu.

V letu 1225. so prišli Osmani iz notranje azijskih puščav. Bilo jih je okoli 50 tisoč in pod vodstvom sultana Sulejmana so si osvojili Armenijo. Odslej so neprenehoma silili proti zapadu in severu. Slovanske narode balkanskega polotoka, Srbe in Bolgare, so si podjarmili leta 1389. v bitki na Kosovem polju. V 15. stoletju so si osvojili podonavsko deželo in Grško, ki

je bila tedaj last Benečanov. Glavno mesto tedanje Turčije je bilo od leta 1385. dalje Drinopolje. Leta 1453. so pa zavzeli Carigrad in s tem je izginil zadnji ostanek vzhodno rimskega cesarstva. Na Hagiji Sofiji, slavnem svetišču grškega krščanstva, je zablestel polmesec in potrdil vladno mohamedancev. Vedno močnejše soširili Turki meje svoje države. Južna Rusija, Moldava, Sedmograška, Ogrska, nekateri deli Poljske so morali priznati sultana za svojega gospoda. L. 1529. so prihrumeli pred Dunaj, tedaj so bili na višku svoje moči. Vlada je takrat Sulejman II. Se preden so prišli pred Dunaj, so si prisvojili Sirijo, Palestino, nekatero dele Perzije, Mezopotamije in Egipta. Turško nadvlado so pa priznavale tudi severno afriške države: Alžir, Tunis, Tripolitanijski. V tem času so bile združene skoraj vse dežele, v katerih so prebivali mohamedanci.

Krščansko prebivalstvo, pod turško vlado, ni bilo izpostajeno nasilni »spreobrnitvi« k mohamedanski veri, kakor so to delale krščanske države z »neverniki«. Pristopili so Srbi, Grki, Albanci v velikem številu k mohamedanski veri, to pa zato, ker so morali nemohamedanci plačevati visoke davke in ker so imeli le mohamedanci pristop k vojaški službi in vsem višjim mestom. Po naukih korana je bila lastnina na zemlji tako, da je imela država vrhovno oblast, med tem ko je bil delež od zemlje razdeljen na tri dele: en del državi, sultanu, njegovi rodbini in visokim uradnikom; drugi del cerkvi, verskim in dobrotelnim ustanovam; tretji del je ostal zasebnim lastnikom, ki so ga prejemali tudi precejšen del prvih dveh deležev proti primerni odškodnini. Ta sistem in pa nelizerno visoki davki so povzročili, da je poljedelstvo prišlo popolnoma v nič in da so pridelali na ozemlju, ki spada k najrodovitnejšemu na svetu, le najpotrebnejše. Cesar niso pridelali doma, to so si pridobili z ropom, kar pa je bilo v tistih časih tudi v krščanskih državah nekaj prav vsakdanjega. Od srede 14. stoletja dalje so bili jedro turške armade janičarji, to so bili naropani krščanski mladeniči.

Turčijo so imenovali taborišče tujega vojaštva, ker ni Turčija razvila nikakršne samonikle kulture in je tudi na gospodarskem polju zaostala daleč za drugimi evropskimi državami. V notranjosti države je vladal včasih brezmejen despotizem, kmalu zopet divja anarhija od vseh strani zbranega vojaštva. Sultan Mohamed III., ki je vladal od 1595—1603 je dal zadaviti svojih 19 bratov, ki je imel vsak drugo mater, Osmana II., ki je hotel uničiti janičarje, so umorili ti sami.

Proti koncu 17. stoletja je pričela razpadati Turčija, vedno večji deli ozemlja so se rušili od nje. Avstrija je dobila Ogrsko, Poljaki in Rusi so se tudi obogatili s turškim plenom.

V začetku 20. stoletja so se pa pričeli upori podjarmljenih narodov. Leta 1804 so se uprli Srbi, ki so dobili 1817 odvisno kneževino, ki je postala šele po rusko-turški vojski 1878. popolnoma svobodna. Leta 1821 so pričeli Grki z osvobodilno vojno, ki so jo podpirali vsi

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

— Nisem jih našla. Toda tudi Vi jih nimate in prav to sem hotela zvedeti. Ali naj se poslovim?

Gospod Gryce sicer ni imel navade preklinjati, toda v tem trenutku je izustil besedo, katere raje ne ponavljam tu. In popravil je svojo napako že naslednji trenotek s sledečim poljasnilom:

— Cenjena gospodična, morda se še spominjate, da sem Vam nekoč rekel, da pričakujem tisti dan, ko bom prisiljen vreči se Vam k nogam. Ta dan je prišel. Ali ne bi potrebovali morda še kakih pojasil v stvari, o kateri je policija poučena?

Delala sem se, kakor da smatram njegove besede za resne.

— Prav ljubeznivi ste — sem rekla. — Nikakor Vas nečem mučiti s tem, da bi mi opisovali dejstva, ki jih sama lahko razkrijem. Toda to bi pač rada vedela; ako bi našli prstane pri osebni, o kateri veste, da je bila začasa umora tam navzoča, ali bi smatrali to za dokaz njene krivde?

— Brez dvoma, — je odgovoril z izpremenjenim glasom, da sem takoj uvidela, da se moram čuvati, če hočem ohraniti svojo skrivnost do zadnjega trenutka zase.

— To je vse, kar sem hotela izvedeti, gospod Gryce. Jutri Vas pričakujem. — In brez obotavljanja sem odšla proti durim.

Ze sem prekoračila prag sobe, ko me je še enkrat ustavil, toda ne več z zapovedujočo besedo ali pogledom, temveč le s svojim preprostim, mehkim vedenjem.

— Miss Butterworth, — je dejal, — slutnje, ki ste jih imeli že dalj časa, so se očitno zadnje dni izkazale zaopracitvene. Povejte mi, prosim, kam Vas nagibajo.

— Ali je mogoče? — sem ironično vprašala, — da izprašujete mene za svet? Mislim, da so Vaše oči prebiste in da ne potrebujete moje pomoči. Prav tako dobro veste kot jaz, da Howard Van Burnam ni kriv umora.

Njegov obraz je postal prav prikupen. Prišel je narok k meni in prijazno smehljaje dejal:

— Združiva najine moči, miss Butterworth. Že od prvega početka ste trdili, da je gospod Silas Van Burnam nedolžen. Takrat se niste imeli prave podlage za svoje pnenje, zato mi tudi niste hoteli navesti vzrokov. Ali ste sedaj popolnoma prepričani? Mi še prazno, da se prisodi tem vzrokom mero-dajnost.

— Za to bo tudi še jutri dovolj časa, — sem odvrnila.

Končno se je uveril, da se mu ne posreči pregovoriti me. Lahno se mi je priklonil.

— Pozabil sem, da se niste vmešali v to stvar kot sodelavca, temveč kot tekmovalka.

— Vdružil se je poklonil in me nesramno, pre-dolgo pogledal. A razburila se nisem vsled tega.

— Jutri, na svidenje.

Odšla sem.

Vrnila se nisem takoj k gospodični Spicerjevi, temveč šla najprvo k modistki Pineas Cox, potem k gospe Desbergerjevi in končno v več pisarn raznih tramvajskih oddelkov v mestu. Niti najmanjše stvarce nisem našla, ki bi mi pomagala odkriti sled za prstani. Sklepala sem, da jih Rut Oliver ni izgubila in da jih tudi ni zavrgla, temveč da jih ima še pri sebi. Vrnila sem se k gospodični Spicerjevi s trdnim namenom, da ne mirujem preje, dokler ne preiščem vsega stanovanja in ne najdem prstana.

Toda čakalo me je veliko presenečenje. Ko mi je služabnik odprl vrata sem iz zadrege, ki se mu je čitala na obrazu sklepala, da se je zgodilo nekaj neprijetnega. Vprašala sem ga in na

pol obotavljanje, na pol drzno mi je odgovoril: — Nič posebnega se ni pripetilo. Toda gospodična Spicer se boji, da bodele nevoljni. Gospodična Oliver je ušla, ko jo je pustila hišna za trenotek samo.

Sedemindvajseto poglavje.

Vsled presenečenja sem glasno zakričala in naglo stekla po stopnicah navzdol.

— Ne odpeljite se! — sem zaklicala kočijažu. — Po preteku desetih minut Vas bom zopet potrebovala. — Odhitela sem zopet po stopnicah gor in sicer v stanju, ki mi ne zbujalo ponosa. Kakšna sreča, da me ni videl gospod Gryce.

— Odšla je? Gospodična Oliver je odšla? — sem zaklicala hišni, ki se je tresoča hotela skriti v koto veže.

— Da, — in jaz sem kriva. Ležala je tako mirno v postelji, da sem mislila, da se lahko odstranim za minuto. Toda ko sem se vrnila ni bilo njene obleke. Zbežala je skozi glavna vrata, ko je služabnik pometal nasprotni konec hodnika. Ne razumem, odkod je vzela toliko moči, da je utekla.

Tudi jaz nisem umela tega. Toda razmišljala nisem o tem, temveč šla naglo naprej in stopila v sobo, ki sem jo bila nekaj ur preje zapustila na veselih upov. Zgubila nisem niti trenutka z brezdelnim razmotrivanjem, temveč odbrla miznico in omare in vse preiskala. Plašča in klobuka ni bilo več tu, ali rjavo svile-no spodnje krilo je še viselo v omari; denarnice ni bilo več v žepu.

— Ali je ročna torbica še tu? — sem vprašala.

— Da, stala je na prejšnjem mestu, pod mizo. In na umivalni mizici so ležali še vsi toaletni predmeti, ki jih je bila prinesla Rut Oliver s seboj. S kakšno naglico je odšla, da je vse potrebščine pustila tu!

Toda kar me je v resnici ostrašilo, je bilo pletenje, ki sem ga prejšnji večer na prošnjo

bolnice odložila. Nit je ležala popolnoma zmešana in strgana na mizi, kakor da jo je hotela bolnica v napadu blaznosti uničiti. Torej jo je še mučila mrzlica. Iz te domneve se mi je zbudila nova nada, zakaj dejala sem si, da ženska v takem položaju ne more dolgo bloditi po cestah; zgruditi se mora in potem jo odvedejo v kako bolnico.

Gospodična Spicer mi je dovolila telefonirati na policijsko načelstvo in opisati mlado deklico s prošnjo, da me takoj obvestijo, če jo dobe nezvestno kje na cesti, na kaki klopi ali na rešilni postaji.

— Ne nameravam je priversti nazaj k Vam, — sem dejala gospodični Spicerjevi, ko sem se poslavljala. — Ne želim, da bi ta oseba vdružil prestopila Vaš prag. Prosim, sporočite mi takoj ko jo najdemo, in odvzamem Vam vso nadaljno odgovornost.

Potem sem stekla dol in se vozila po mestnih ulicah, da najdem begunko. Že je bil večer in begala sem še vedno s ceste na cesto, ne da bi bila izvedela, v kateri smeri je odšla gospodična Oliver in kaj se je zgodilo z njo. Kaj naj storim? Ali naj se zaupam gospodu Grycu? To bi bil hud udarec za moj ponos. In vendar ni bilo drugega izhoda.

Z eno sve hiteli na 3. avenijo. Čimbolj sva se bližali pralnici, tembolj je naraščalo moje razburjenje. Ko sva imeli le še nekaj korakov do trgovine, sem čutila, da me je nagon vodil pravilno. Pred njo je stala gospodična Oliver in nepremično strnula skozi okno v razsvetljeni prostor, kjer je bilo videti Kitajca, ki je opravljal svoje delo. Stala je gotovo že dalj časa tu, zdeli se obkoljena je bila od množico poplavljenih paglovcev, ki so jo zvedavo ogledovali in očitno zasmehovali. Z rokami, na katerih ni imela rokavic, se je opirala na policijsko okna. Vse njeno vedenje je kazalo veliko utrujenost. Gotovo ji se bila sesula, da je ni izredno močna volja držala kvišku.

(Dalje.)

prijatelji svobode iz zapadne Evrope. Leta 1829 je postala Grška svobodna. Bolgari so se uprli l. 1876. Silne grozovitosti so uprizarjale tedaj turške čete, vsa Evropa se je zgrajala.

Te grozovitosti so bile tudi povod, da je Rusija pričela vojno s Turčijo, ki se je končala s tem, da so dobili Bolgari svojo kneževino in da je dobila Vzhodna Rumelija avtonomijo. Leta 1885 sta se združili Rumelija in Bolgarija in šele l. 1908. se je Bolgarska popolnoma otresla turške nadvlade. V Bosni in Hercegovini je izbruhnila po dveh neuspešnih poizkusih l. 1830. in 1850., nova vstaja l. 1875. V Bosni in Hercegovini so prebivali skoraj izključno le Srbi. Berlinski kongres l. 1878 je določil, da naj Avstro-Ogrska zasede dve pokrajini. L. 1908 pa je Avstrija popolnoma anektirala Bosno in Hercegovino. Berlinski kongres je tudi določil, da dobi Grška Tesalijo in majhen del Albanije je dobila Crna gora. Na Kreti se je prebivalstvo večkrat poskušalo otresti turškega gospodstva, toda zamanj. Velevlasti so l. 1896 določile, da se postavi na Kreti kršćanski guverner. Že več let pa se smatrajo Krečani za grške državljane in le s silo jim je bil zabranjen formalni pristop. Albanski upori zadnjih let so imeli za cilj — ohranitev barbarskih predprav, nikakor pa se niso hoteli Albanci, ki so večinoma mohamedanci, odločiti od Turčije. Pač pa streme Makedonci, ki so različnih narodnosti, po tem, da se otresejo turške vlade in se priklonijo balkanskim državam.

Tudi v Afriki je izgubila Turčija že skoraj vse, kar je imela. Egipt je pod angleškim gospodstvom, Francija ima Alžir že od leta 1870 in 1882 je vzela pod »zaščito« šele Tunis, Tripolitanijo je pravkar odstopila Italiji. Najtrdnjše stoji Turčija še v prednji Aziji, čeprav je Rusija že precej pobrala, tako nekaj ozemlja v Kavkazu in del Armenije.

Tako stoji Turčija, kakor drevo v jeseni. Edina opora ji je še armada, ki je zgrajena res na modernih načelih in katere moč bodo balkanske države najbrže še bridko občutile. Turčija, kot politična in gospodarska sila, je v smrtnem boju, ki ne bo še tako hitro končan.

SRBSKI POHOD NA KUMANOVO.

Srbska uradna poročila trdijo, da srbska armada nadaljuje svoj pohod na Kumanovo in Prištino. Srbske čete so si osvojile Carjevo soto in v važno točko Sultan-tepe na gori Ožigovo. Turki so bili prepodeni s svojih postojank na Rujanu in v Stranci in so se morali umakniti v Taboronce. V Ristovac je bilo iz nedeljskih bojov pripeljanih 50 ubitih srbskih vojakov in troje častnikov.

Razvrstitev srbske armade je po uradnih podatkih in zasebnih poročilih naslednja: Jedro srbske armade pod poveljstvom prestolonaslednika napreduje preko Vranje v smeri proti Kumanovu; prvi oddelki so dosegli Rujan južno od Ristovca. Srednja kolona srbske armade, ki ji poveljuje general Janković, je osvojila Poduje in se pomika proti Prištini. Zapadna kolona pod poveljstvom generala Živkovića prodira v Sandžak novopazarski in je zavzela Novo Varoš, od koder gre proti Priepolju.

Nekateri srbski listi poročajo, da so srbske čete vdrle v Sandžak že v soboto; zadele so ob majhne turške in albanske čete, ki stražijo važnejše točke v Novem Pazaru, Armenije topov je slišati celo do Raške.

BLOKADA BOLGARSKE OBALE.

Po bombardiranju Varne sta turški križarki odpluli v severni smeri proti Kavarni in Kaliakri in bombardirali te dve mesti. Turške krogle so padle v predmestja, ležeča na morški obali. Razrušen je carinski urad, dvoje skladišč za živila, malin in več drugih poslopij, ki so zgorela. Turki so izpustili v morje več čolnov da bi izkrcali svoje vojaštvo, a čolni so

se morali umakniti nudemu ognju z bolgarskih utrd. Nekaj turških vojakov, ki so bili na čolnih, je ubitih.

V nasprotju s tem bolgarskim poročilom pa prihajajo iz Bukarešte vesti, da so tri turške bojne ladje izkrcale vojaštvo v bližini Kavarne, 35 kilometrov od romanske meje. Bolgarsko prebivalstvo beži v Romanijo; romanski minister notranjih zadev je odredil, da obmejne oblasti ubežnikom ne delajo sitnosti. Z meje se čuje grmenje topov.

Vojna in borza.

(Konec.)

Ob sedanjem bojnem hrupu na Balkanu se je pokazal nenavaden pojav, da vedenje borz ni bilo enako: prve dni, ko so dospela alarmna poročila o mobiliziranju balkanskih držav, sta ostali pariška in londonska borza razmeroma mirni, dočim sta doživeli dunajska in berlinska hud potres. Ko pa je udarila v svet vest o vojni napovedi Črne gore, je doživela pariška borza paniko, kakor že davno ne. Razlogi teh nenaničnih pojavov so deloma v različnem mnenju o političnem položaju, ki ga imajo vodilni finančni krogi — v Berlinu so imeli vnaprej malo zaupanja v diplomatsko mešetarnjo, dočim je bilo v Londonu in Parizu to zaupanje večje in zategadelj tudi razočaranje tem večje — ampak svoje prste imajo še druge stvari vmes. V poštven prihajajo čisti borznotehnični momenti. Ker kupujejo v Berlinu le per ultimo in je dospela vest o mobilizaciji 10. oktobra, je bil položaj ta, da je bila septemberska likvidacija pri kraju, da so torej imeli spekulante cel mesec pred sabo in so bili po sklepu likvidacije posebno podjetni. Zategadelj se je vrgla stranka besjejev s posebno energijo na kupčijo in je poglala kurze z vso silo. K temu še pride, da delajo na Dunaju in v Berlinu glavno kupčijo v industrijskih vrednostih, dočim spekulacija ni tako obsežna. V Parizu pa je narobe. Udeležene vlade pa so gotovo naročile svojim bankirjem, da »ščitijo« trg, t. j., da preprečijo silno padanje kurzov njih posojil. Če so se v Parizu držale turške, grške, bolgarske in srbske vrednosti, je vplivalo to v veliki meri na borzno razpoloženje in je preprečilo padanje ostalih papirjev. V Berlinu pa so se manj ozirali na to, da te vrednosti ne padejo, ampak tu je šlo predvsem za industrijske vrednosti, pri katerih seveda ni nihče posredoval. Dne 9. oktobra, ko je prišla vest o črnogorski vojni napovedi, so bili kurzi v Berlinu že močno padli in se ni več tako zelo čutilo nadaljni pritisk stranke besjejev. V Parizu pa se je moral uveljaviti pritisk tem silneje. K temu pride, da se tu kupčuje per medio, torej se ni dalo računati na okrevanje kurzov do likvidacije, zategadelj stranka osjejev ni imela veselja do operacije proti besjejem. Nadalje so se francoski rentirji tem bolj zbal za svoje papirčke, čim bolj so bili verjeli zagotavljanjem gospoda ministrskega predsednika Poincaréja o dobrih šansah posredovanja vesešil.

Posledica je vsekako močno padanje kurzov na vsej črti. Vrednosti rentnih papirjev balkanskih držav so zelo razkleščene. Še bolj so padli kurzi industrijskih papirjev. Toda tudi papirji velesil so trpeli. Rusko posojilo iz leta 1902 je padlo od 90,90 na 88,25 odstotkov, avstrijska zlata renta od 95,10 na 93,10, nemško triodstotno posojilo od 79,10 na 78,60, francoska triodstotna renta od 90,50 na 89,60.

Se bolj so padali kurzi industrijskih papirjev, kjer so uprizorile borzne panike pravcata opustošenja v kurzi, v Berlinu, v Parizu, v Londonu.

Seveda, dokler bo trajala vojna le na Balkanu, industrijskim podjetjem ne bo usahnil virec bogatega dobička. To padanje kurzov le dokazuje, kak nemir in strah se je polastil ka-

pitalistov. Kako bo s kurzi v bodoče, bo odvisno od nadaljne svetovne politike. Da pa to vznemirjenje vpliva na splošno gospodarsko življenje je gotovo.

Ljubljana in Kranjsko.

— Našim čitateljem! Vsled ljubeznivega sodelovanja sodrugov na Balkanu se nam je posrečilo poskrbeti za zanimiva, resnična in točna poročila z balkanskega bojišča. V vojnih časih so verna poročila redka stvar: na eni strani pačijo resnico denarni spekulante z ostudnimi izmišljotinami, na drugi strani pretiravajo in izkrivljajo dejstva uradne brzojavne agenture, ki sipljejo dan za dnem v svet iz prsta izsesane zmage in sovražnikove poraze, razpihujejo malopomembne praske in prikrivajo resnične poraze. Stroga vojna cenzura preži nad brzojavkami in cenzurira privatna pisma, da ovira resnično informacijo tuje. Vsled ugodnih zvez pa nam je omogočeno, da objavljamo vzlic strogi cenzuri nepopačena poročila. Kaj je dolžnost čitateljev?

Prvič, da pazno zasledujejo vojne dogodke s pomočjo izbornih informacij, ki jih objavlja »Zarja«.

Drugič, da opozarjajo na poročila »Zarje« znanca in prijatelje ki se zanimajo za vojno na Balkanu.

Tretjič, da pridobivajo »Zarji« novih odjemalcev in naročnikov in da z uspešno agitacijo poplajajo naš trud.

Sodrug! Čas je ugoden; izkoristimo ga za utrditev in razširjenje svojega glasila!

— Klerikalna hujskarija. »Vsa javnost stoji danes pod vtisom hrvatsko-slovenskega sabora v Ljubljani. Dasi zdaj pretresajo Evropo za svetovno zgodovino usodni dogodki na Balkanu, stoji danes dejstvo združenja hrvatskih in slovenskih pravašev na prvem mestu. Avstrijsko nemško in drugo časopisje je takoj umelo dalekosežnost tega trenutka, in danes brez komentarja prinaša v celoti, neizkrivljeno in neprikrajšano poročilo o tem pomembnem dnevu. Iz poantiranja gotovih mest s strani nemških listov se pa tudi spozna, da prav pojmujejo, katere stvari so največjega vpoštevanja vredne. Odmev 20. oktobra pa se čuje tudi iz časopisja nemškega cesarstva. Ni čudno; od kongresa po Napoleonovem padcu ni Ljubljana v zadnjih časih večjega dne doživela.« Tako »Slovenec«. Kaj se je zgodilo tako pretresljivega? Nekaj hrvatskih pravašev, ki izključujejo Srbe od hrvaško-srbskega narodnega edinstva, je imelo minulo nedeljo v ljubljanskem »Unionu« randevu s slovenskimi klerikalci, kjer so Slovence in Hrvate (brez Srbov!) proglasili pri zelenih mizah za en narod. Jugoslovansko vprašanje je prevažno, da bi se tako otročje reševalo, kakor si stvar predstavljajo razni Šusteršiči in Starčevići, ki jim po glavi rojijo vse druge misli. Če bi bila pravaška misel resna, »Slovenec« napoleonsko poročilo ji ga odvzame.

— Gospodarstvo na ljubljanskem magistratu. Večina enega glasu v občinskem svetu je zopet prišla v zadrego. Treba bo oddati mesto ravnatelja »Mestne hranilnice«. Za to mesto se poteguje sin umrlega mesarskega mojstra Černeta Škerjana, g. dr. Fran Černe. Njegov brat mesarski mojster Karol Černe je bil liberalni občinski svetnik. Sedaj je pa Karol Černe odložil mandat, ker bi po statutu ne smel glasovati za sorodnika in bi tako gospodje, ki hočejo spraviti na ravnateljsko mesto dr. Černeta, izgubili en glas. Glasovat pomagat jim bo prihitel gostilničar z Dunajske ceste »številka 6«, ki sedaj kot liberalni občinski svetnik stopi v občinski svet. Če bo šlo tako naprej, bo kmalu v občinskem svetu polovico »novih moči«.

— Slovensko gledališče. Snoči so peli Wagnerjevega »Večnega mornarja« po

desetletnem premoru, in s to predstavbo se je naše gledališče poklonilo nesmrtnim manom velikega Nemca ob tridesletnici njegove smrti. »Večni mornar« je po redu drugo operno delo skladateljevo in je oznanjalo svoj čas zario nove, velike umetnosti, ž njo je Wagner obrnil hrbet vladajočemu okusu časa in krenil novo smer, našel je individualno, samostojno noto, v kateri so dozorela njegova kasnejša dela, od »Ničbnerskih mojstrov-pecvce« do »Parsifaala«.

— Uprizorili so »Večnega mornarja« sicer skromno, a še dosti zadovoljivo. Solisti so ugajali, zlasti gospod Križaj je interpretiral prav dobro mornarja Dalanda v petju in igri. Njegov močni glas se je uspešno kosal z vihro, in vsa njegova pojava je harmonizirala z milieujem in karakteristiko opere. Njegov hčer Sento je pela gđ. Orlova, ki je tudi zadovoljevala. Zdelo se je, da je nekoliko indisonirana, a je simpatično podala vkljub temu plemenito deklico, ki se odreče zemski ljubezni samo zato, da bi nesrečnemu večnemu mornarju prikrajšala njegovo trpljenje. G. Blaas je v vlogi lovca Erika prvič nastopil na našem odru. Tudi on je bil precej na mestu, upajmo, da bo še napredoval vsestranski v petju in igri. Brezpogojno lahko pohvalimo gđno. Peršlovo, ki je pela Sentino dojljo. Leopold Kovač je pel krmarja, in sicer čuvstveno in prav lepo. Njegov glas pridobiva na gladkoči in opravičena je nada, da nam postane še vrla moč. »Večni mornar« je bil gospod Fejfar. Spočetka je bil njegov glas nekako brez harve, a v drugem dejanju se je zvil v lepe melodije in je zakipel zvočno in gorko. — Tudi zbor ni bil slab. Splošen utis predstave je bil dober, a vkljub temu je ostalo občinstvo nekako hladno. Ni bilo pravega razpoloženja, ne sugestije, ne iluzije. K temu je pripomogla dosti preskromna inscenacija, ki je v zadnjem dejanju spominjala že na diletantske odre. Gledališče je bilo polno.

— Belokranjska železnica zmrzuje? Iz Novega mesta nam poročajo: Vkljub temu, da imamo že nekaj časa trajno lepo vreme in da na belokranjski progi tostran Gorjancev razen za silo pretrganega terena v glavnem ni še nič narejenega, se delo ustavlja dan za dnem, kilometer za kilometrom. Prehodi se po več kilometrov, kjer ni videti ne enega delavca, kjer ni še nič storjenega. Pa konečno za progo med malo obljudenimi kraji ne pride toliko vpoštev, če je delo strojeno že letos ali še le prihodnje leto. Ampak kar je z ozirom na splošni promet vse graje vredno, je silna nemarnost in počasnost podjetja, kateremu je poverjena zgradba novomeškega predora. Že samo surovo vrtnanje predora, ki je v notranjščini komaj poldrugo sto metrov dolg, je prekoračilo termin za več kot mesec dni. Pa tudi to bi javnost malo brigalo, da ravno tudi vsled te počasnosti ne trpi ves promet med Novim mestom in kolodvorom. Vsled zgradbe tunela je kaj bolj obljudena Kolodvorska in obenem državna cesta na dveh krajih do polovice zaprta, kar živahni promet jako ovira. In ravno na teh obeh krajih gre delo tako proketo polzevo, da pač ne pridejo nikamor naprej. Zdej je tu že več inženjerjev kakor delavcev. Nemara bo ta del proge še pred zimo — zmrznil.

— Uboj v Birčni vasi. Novo mesto, 22. oktobra. Kroniko ubojev je včeraj povečal uboj v Birčni vasi. Tu skozi se gradi belokranjska železnica in je v vasi naseljenih več delavcev, večinoma iz domačih krajev. Te dni so imeli izplačevanje, kateremu je sledilo pijančevanje. Dočim so šli ostali delavci v ponedeljek na delo, jih je nekaj popivalo in delalo »blau«. Pri pijaci so se sprli. Neki Sušek iz Guberij je kar z vago svojega tovariša udaril po glavi s tako silo, da se je takoj onesvestil. Pripejali so ga v bolnico v Kandijo, kjer je že danes vsled otrpnenja možgan umrl. Ubijalca so že zaprli.

O razvoju zasebne lastnine.

Priredil L. J.

(Konec.)

Sedaj vemo, da se pojem o lastninski pravi izpreminja. Svojo obliko izpreminja po potrebi. Vprašajmo se sedaj, ali je zasebna lastnina zadnja in najvišja stopnja socialnega razvoja lastnine? Odgovor na to vprašanje dobimo, če preiščemo, v kakšnem razmerju je sedanjí pojem o lastnini s socialnimi idejami politično naprednih ljudi in v kakšnem razmerju je s človeškimi socialnimi potrebami.

Vsak, kdor le nekoliko pozna razmere, bo potrdil, da se je pojem zasebne lastnine v poslednjih desetletjih omilil in oplenitil. Rimski pravni pojem v tem pogledu je bil brezobziren. Rimski upnik je smel dolžniku, če ni hotel vrniti dolga, odsekati roko. Grški upnik je smel dolžnika prodati v sužnost. V nemških narodih so kaznovali tatvino s smrtjo (na vešilih), če kdo ni plačal dolgov, je moral postati podložnik. Če Sylok n. pr. zahteva kos mesa s telesa svojega dolžnika, je bil po beneških postavah opravičen. Na Angleškem je bila v 16. stoletju predpisana za malenkostne tatvine smrtna kazen. Za Henrika VIII. je bilo baše pomorjenih 72.000 ljudi zaradi malih in velikih tatvin.

To grozovito strogost je pojem lastnine danes že izgubil. Dogodi se še dandanes, da tatvine niti niso kaznovane, če so neposredni povod za nasičenje, ker ravna mitoteli lastniške pravice ob nepremagljivem pritisku.

To je vsakakor napredek npravnosti in omiljenja pojma o zasebni lastnini. Nekaterim juristom se zdi, da poenjuje pravni čut; v resnici pa je to pojav finejšega socialnega čuta. Naši npravnostni čuti se preobražujejo in ta preobrazba je socialna potreba, siromaštvo množic, ki ima svoj vzrok v modernem pridelovanju blaga. Ta preobrazba naših npravnostnih čutov pa ni le socialna potreba, nego tudi važna politična potreba. Noben narod ni tako strogo dogodil pojma o lastnini nego Rimljani in se tudi ravnal po njem. Posledica je bila, da se

je narod razcepil v dva dela, v manjšino posestnikov in v ogromno večino proletariata, ki je slednjič zaradi svojega siromaštva izgubil interes na tem, ali država obstoji ali ne, ter se prodajal tistemu, ki ga je bolje plačeval. To je bilo pogin rimski državi, v kateri so se gospodujoči sloji upirali naravnemu razvoju. Žal, da so tudi danes državni močniki navadno slepi. Nekateri ljudje prav radi priznavajo, razvoj sveta in razvoj človeka, nikakor pa nočejo priznavati, da se pojem o zasebni lastnini tudi izpreminja.

Omiljenje pojma o zasebni lastnini se kaže tudi v medsebojnem razmerju osebnih lastnine. V dobi divjaštva so vjetege sovražnika pojedli. Ljudje so stali takrat še nižje nego živali; zakaj živali pojedlo je redkokdaj svoje vrstnice. Na višji stopnji niso več pojedli človeka, a ravnali so z njim kakor z blagom. Izpočetka so lahko morili nezakaznani svoje sužnje, pozneje pa so bili morilci sužnje kaznovani najprej milo in pozneje strožje. Najbolj nezmislina tedanja gospodarska logika je morala dovesti do spoznanja, da napravljajo, če more sužnje, materialno škodo.

V srednjem veku so ravnali s sužnji še vedno stvar, lastnina. V zahodni Evropi je nazorov človeštvo ni niti dandanes, suženj je še vednos tvar, lastnina. V zahodni Evropi je nastopil namesto nekdanjih sužnjev mezdni suženj. Navidez so posamezne osebe proste, v resnici pa niso. A bližamo se dobi, v kateri bo človek tudi resnično prost. Današnje razmere bodo takol odpravljene, čim bo mezdni sistem odpravljen. Jasno je torej, da se lastninsko razmerje vedno izpreminja in postaja manj izrazito ter da končno pride do popolne osebnosti svobode.

Pojem lastnine izginja. Od prijemanja predmetov se je razvil pojem lastnine. Lok, pšica, orodje in podobne predmete lahko prijemamo z roko. Prijemanje je čutno, bistvo lastnine je s tem očito.

Ko pa je prešlo zamljišče v zasebno last, le ta čutni pojem lastnine izginjal, posebno ker je moral lastnik večkrat zapustiti zemljišče. S tem, da je oseba zapustila lasten predmet, pa se

je razvil namišljen pojem lastnine, in kolikor bolj se je razvijal človek kulturno, toliko bolj se je utrjeval abstraktni ali namišljeni pojem lastnine in je dosegel danes svojo visoko stopnjo v velikanskih kapitalijah; zakaj kolikor večje je imetje, tem težje ga je mogoče prijemati z roko, in prijem z roko je pa vendar prvotni pojem lastnine. Simbol velikanskega imetja tega ali onega železniškega milijonarja ameriškega je navadni Wertheimov ključek.

In slednjič neosebna lastnina delniških družb. Tukaj je pojem lastnine tako daleč odprave posesti, da je pravzaprav še samo senca. Imamo pravzaprav idejno fikcijo, pa vendar se tiče ljudskega življenja. Ta fikcija je ustvarila tako razmerje, da imajo tisti najmanj, ki najtežje delajo. Ta pojem pa nasprotuje prav tako našim socialnim čutom kakor socialni potrebi.

Namen zasebne lastnine je, da omogoči posestniku kar najudobnejše življenje. Uživanje pa ima svoje meje. Naraščanja kapitala zakoni kapitalistične države nikakor ne omejujejo. V tem hipu pa, ko je kapital tako narasel, da ga posestnik za svoje duševne in telesne potrebe ne more več porabljati, je izgubil pravico do obstoja. Lastninska pravica vendar ne more biti sama sebi namen, nego mora biti le sredstvo, s katerim se pospešuje materialno in duševno blagostanje. Če se ne doseže na ta način višji razvoj človeštva sploh, tedaj je lastninsko pravo zgrešeno in se mora popraviti.

Milijardno bogastvo je pravzaprav bolesten pojav in nezmišeln. Kapitalističen sistem je postal divjaški. Nezmislno kupčenje kapitalij je že davno postalo nevarnost za ljudstvo. Milijonsko in milijardno imetje na eni strani povzroča bedo mas na drugi strani. Nihče, ki misli in čuti, se ne more ubraniti prepričanja, da prav to povzroča splošno bedo. Tudi izobrazenci, ki nimajo predsodkov, vseh narodov uvidevajo, da ves red in mehanizem ne deluje prav. Današnja država je organizacija močnejših, ki svoje interese z njo varujejo in pospešujejo izkoriščanje siromašnejših slojev. Sebičnost posameznikov in razredov se dviga nad interese splošnosti, namen imajo pospeševati le

svoje, ne pa blagostanje vseh; toda naloga države je ta, da bi pospeševala kulturo in blagostanje ter npravnost vseh prebivalcev.

Duhoviti možje sami tudi naglašajo to kar odkrito. Beda mas je, ki je vznemirila Angleža Huseleia, da je zaklical: »Če ne bi bilo nobenega upanja na velik napredek iz teh razmer za veliko večino človeštva, potem bi pozdravil doberen komet, ki bi ves svet uničil... Kaj pomaga, če duhovi na zemlji in v zraku poslušajo človeka, če mu pa jastreb glad vedno in vedno gloda na dobrotah življenja«.

Se nikoli ni imela svetovna literatura toliko pesimističnih pisateljev kakor druga polovica devetnajstega stoletja: Schopenhauer, Tolstoj, Zola, Bourget, Turgenjev, Ibsen. Vsi izražajo to, kar čuti človeštvo. V bedi mas ima svetovno socialno gorje svoj izvor.

To socialno gorje utrjuje nekatere in jih odtuja kulturi in svetu; ti iščejo spas v srednjem veku, ki je dobrodošel in pripraven material za nazadnjaške struje, posebno za verske organizacije. Ti ne poznajo vzrokov, ki povzročajo bedo in se vdajajo usodi, ki je baše ni mogoče odvrniti. In resnično, bolje bi bilo, da bi se človek rodil kot idiot, da ne bi gledal grozne bede, če ne bi bil prepričan, da vse to ni neodvrtljiva usoda.

Druge pa, ki spoznavajo bistvo socialnega zla, pa izpodbujajo to prepričanje k odločnemu delu. Načrtno in zavestno poseza danes človek v tok razvoja. Ve, da more in mora kazati razvoju pot, ve, da more socialne razmere primerno izpremeniti. Po tem ravnanju se razločuje človeštvo od človeštva v prejšnjih dobah. Doslej se je človeštvo takorekoč nevede razvijalo. Tudi v tem se razlikuje sedanjost od preteklosti; sedaj se širi zavest, da je mogoče dati razvoju določno smer. Nastopa rod, krepak, ki hoče dejanja. Novi rod bo deloval z novo odločnostjo in bo odpravil krivice, ki si jih je nakopal človek z razvojem socialnih razmer, ki so bile naravna potreba, ki so nastale potom izpreminjanja in se bodo izpreminjale tudi v bodoče, toda v prid zatiranih slojev, v prid človeške družbe v obče.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. Najnižje cene.

Novice.

* **Črnogorski pregovori.** Eden ljubi popa, drugi popovo ženo. — Vse za čast, časti pa na nobeno ceno. — Tudi vrag ve, kaj je pravica, ali kljub temu je ne upošteva. — Kdor pade v vodo, temu se ni treba bati dežja. — Kdor prosi, je nesramen, ali kdor mu ne posodi, je še nesramnejši. — Dobro je, če se semintje izpolni tudi nasvet ženske. — En vrag se boji pred križem, drugi pred žensko. — Veruj ženskim besedam toliko, kakor šepanju lisice. — Bolje je od dvora do dvora prosjati, kakor pa hoditi od enega sina k drugemu. — Kdor s hudičem sadi buče, temu jih razbije na glavi. — Še psa se vpraša po njegovi materi.

* **Kitajski socialisti in vlada.** Še pred enim letom je bilo za kitajske socialiste razširjenje tiskovin in sklicevanje shodov početje, katero bi morali plačati s svojim življenjem. Vzlic temu da je naše sodruge na Kitajskem čakala ječa in smrt, so na tistem agitirali. Seveda je bila socialistična agitacija silno težavna. Ali prišla je revolucija ki je učinkovala na mišljenje kitajskega ljudstva, kakor toplo sonce na pomladansko setev. Tisoč in tisoč let stari predsodki so pali in v kratkih mesecih se je razvilo veselo politično življenje po mestih in počasi sega sedaj tudi že na kmete. In začel se je tudi za socializem veselejši in plodonosnejši čas. Kar je bilo še pred dvanajstimi meseci nemogoče, se sedaj udeležuje: socialisti prirejajo hode, na cestah agitirajo z besedo in tiskom. Revolucija je pripravila tla in socialistično seme klije. Vodilni sodrugi so sklenili, da strnejo vse kar čuti in misli socialistično v krepko organizacijo. Pred nekaj tedni je bila ustanovljena socialistična stranka in naznanjena pri politični oblasti, kakor zahteva to nova vlada. Zdaj je imel Juanšikaj priliko, da tudi dejansko pokaže kako je z enakopravnostjo vseh državljanov, ki jo je tolikokrat oznanjeval. Ali Juanšikajeva vlada je pokazala, da je prav tako malenkostna, kakor so buržvazijske vlade sploh: socialistične organizacije niso priznale oblasti in minister za notranje zadeve je utemlil nepriznanje s tem, ker socialisti ne priznavajo privatne lastnine. Seveda se socialisti niso zadovoljili s tem ministrovim "razodlenjem", če prav je resnično, da socialisti ne priznavajo privatne lastnine in so se zato obrnili na parlament. Da se državljani pritožijo čez vlado pri parlamentu, kaj takega niso na Kitajskem še doživeli in umevno je, da vsa javnost napeto pričakuje odločitev.

* **Po Hofrichterjevem vzorcu.** Več hišnih posestnikov v Milanu je dobilo zadnje dni po nošti pilule, ki naj bi imele veliko zdravilno moč. Nekateri sprejemniki so povzili pilule in so obolei na težkih znakih zastrupljenja. Policija je dognala, da je bilo odposlanih 50 takih pošiljatev, k sreči je mnogo sprejemnikov odklonilo sprejem.

* **Žrtve zrakoplova.** Od leta 1908, ko je svet zastrmel na prvimi uspešnimi poletih, pa do 1. oktobra letos, je zrakoplovstvo zahtevalo čez 200 človeških žrtev. Prva žrtev je bil ameriški lajtnant Selfridge, ki je 17. septembra 1908 poletel z znanim letalcem Wrightom. Po narodnosti se je smrtno ponesrečilo pri zrakoplovstvu največ Francozov, namreč 57, od teh je bilo 26 vojakov. Nemcev se je smrtno ponesrečilo 42, od teh je bilo 14 oficirjev. V Ameriki je bilo 30 smrtnih slučajev, na Angleškem 22, v Italiji 15, na Avstrijskem, v Švici in v Romuniji so bili po trije smrtni slučaj.

* **Za ljudstvo je vse dobro.** Naš bratski list v Kelmorajnu »Rheinische Zeitung« poroča, da je tamkaj v zadnjem času obolelo silno veliko oseb na znakih zastrupljenja vsled mesa. »Rheinische Zeitung« je sedaj razkrila vzrok teh zastrupitev v članku, ki je zbudil splošno pozornost. V okraju Düren so mesarji pokupili silno veliko bolne živine, jo zaklali in pošiljali daleč naokrog. Meso je bilo dostikrat tako, da ga železniški uradniki niso hoteli sprejeti zaradi groznega smrada. V okraju Düren so klavnice, ki daleč naokoli slove po tem, da se v njih kolje najslabša živina — bolna in ki je na pred poginom. Vsa zadeva je sedaj pred sodiščem.

Osmi kongres krščanskih strokovnih organizacij v Nemčiji.

Te dni je bil v Draždanih na Nemškem osmi kongres nemških krščanskih strokovnih društev, ki šteje okoli stotisoč članov.

Če se hočemo ozreti na ta kongres popolnoma objektivno, nam nudi precej poučno sliko. Tudi nemške krščanske organizacije hodijo domala tista pota kakor taka društva pri nas. Bistvena razlika bi bila le to, da so te organizacije v Nemčiji razvitejšje in izrazitejše ter časih tudi nekoliko svojeglavnejše, da nadejo parirati kar na slepo svojim meščanskim voditeljem, ki jih vedno spellejo s svojo diplomatično taktiko pod svojo kuto.

Za nas najmarkantnejše je že dejstvo, da so na ta kongres prišli povabljeni gostje najrazličnejših političnih barv. Na kongresu so bili: kmečka zveza, voditelji konservativnih strank v državnem zboru in v deželnih zborih in tudi nacionalni liberalni poslanci. Navzoči so pa bili tudi visoki državni dostojanstveniki, ki so shod iskreno pozdravili. Kaj imajo vsi ti ljudje iskati na delavskem kongresu, pač ne ve nihče drugi bolj kakor krščanski socialisti, ki so v Nemčiji tudi popolnoma medverski, dočim niso na Francoskem in drugod.

Menda ne bo nihče skušal tajiti, da je ves ta visoki poset na kongresu bil v zahvalo, ker

so krščanske organizacije ob ruski rudarski stavki posredovale stavkokaze. Vodstvo krščanskih organizacij se najbrže počuti jako prijetno v tej družbi, prav veliko vprašanje je pa, če bo ta družba osrečila delavstvo ali ne.

Zdi se mi, da je naravnost smešno, če zastavljamo gorenje vprašanje, zakaj samo delstvo, da gospoda kadi delavstvu, ki je pripravljeno opravljati stavkokazstvo v škodo svojim tovarišem, svojim sotrpinom, nam pove dovoli, da utegnemo prav soditi krščansko delavsko gibanje.

Tudi glede na spor, ki so ga imeli z Rimom, so postopali jako diplomatično. V Rimu pravzaprav niso vedeli kaj hočejo. Imajo pa politiki in diplomati v Rimu velik interes na tem, da si ohranijo katoliško in protestantsko buržvazijo in delavstvo v Nemčiji in če hočejo, da se jim to prijateljsko razmerje ne pokvari, morajo pridobiti zase tudi nemško vlado, da se tako skupno bore, in sicer v vzajemnem interesu proti prostim strokovnim delavskim organizacijam.

Nikakor pa na Nemškem krščanskem kongresu ni vladalo popolno soglasje. Zastopniki delavstva so bili sila nejevoljni, da so krščanske organizacije ob ruski rudarski stavki priskočile proti svojim tovarišem na pomoč kapitalistom.

Poročilo o zvezi je podal voditelj Stegwald iz Kölna. Razpravljal je o političnih in društvenih bojih in tudi o ruski stavki.

Glede na spor, ki so ga imeli krščanski socialisti na Nemškem z Rimom, se je Stegwald izrazil naravnost ostro.

Rekel je: »Sicer pa ostanemo to, kar smo bili in kar smo!« Razprava o narodnem gospodarstvu in o gospodarski politiki je privedla do velikih nasprotstev, kar je popolnoma umljivo ob taki pisani udeležbi.

Političnega pomena je bila tudi debata o državnih nastavljenih in krščanskosocialnem delavskem gibanju. Govornik je priporočal, da naj bodo železničarji in državni nastavljenici izključeni od stavk in predsednik je bil toliko previden, da je to zadevo pojasnil ob razburjenju zbora tako, da se naj stavki odpovedo samo državni nastavljenici, ne pa krščanski delavci sploh. Debatu o tem vprašanju je bila nizkotna in naravnost protidelavska, v kateri so denuncirali in zabavljali, na južnonemške železničarje zaradi znane stavke in na — socialno demokracijo.

Govorili so tudi o kartelih, o delovnem pravu, o delavskem posredovanju in preskrbi brezposelnih. Pri vseh teh točkah so bile proste organizacije snopje, po katerem so tolkli klerikalni cepci.

O razsodiščih in o poravnalnih uradih je govoril grof pl. Berlepsch. Povsem naravno, da je mlatil zopet po delavskih prostih organizacijah, ki so baje vsega krive, da delavstvo trpi. Če se krščanski bore proti varstvu »delaljubnih«, če odklanjajo rumene organizacije, če so za socialno zakonodajo, smo vedno tudi za to; toda odkritosrčnost je potrebna v boju in — tudi črni gospodje utegnejo postati rumeni. Ves kongres se je torej vršil v znamenju boja proti čistim delavskim organizacijam ob navzočnosti reakcionarnih in liberalnih kapitalistiških zastopnikov ter uradnikov, ki imajo nalogo čuvati red, po katerem izkoriščajo kapitalisti delavstvo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Hilfshandels-Tiskarna« v Ljubljani.

ta je prijatelj naš pravi,
ki nas krepi,
da smo čvrsti in zdravi!

Želodni liker »FLORIAN« ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Varujte se

ponaredb.

Pristni »FLORIAN« se dobi edino od Rastlinske destilacije »FLORIAN« v Ljubljani.

Postavno varovano

Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se spraje mejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

Splošna priljubljenost

preizkušenege : Franckovega : kavinega pridatka * pripisati je njegovi nedosežni izdatnosti v jedru, okusu in barvi.

* s kavnim mlinčkom.

A. Zupančič

knjigovez

v Ljubljani, Slomškova ul. 31.

Slavnemu občinstvu vljudno priporočam mojo knjigovoznico za prijazna naročila vsakovrstnih v mojo stroko spadajočih del, ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta števil. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudno priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobni vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ

Ljubljana,

Mestni trg št. 13-13.

Družba sv. Cirila in Metoda

pozivlja in prosi cenjeno občinstvo, da se poslužuje edino-le

Ciril-Methodovih vžigalic,

kajti edino od teh ima družba podporo. Vsaka druga znamka se naj odločno zavrne!

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.